

BESZÁMOLÓ

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

„Zöld Forrás” című programja által támogatott

SZÓDRÁKOSI PROGRAM

[Lápok és kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja a Szódrákosi-patak vízgyűjtőjén]

I. ütem: 2003-2004

megvalósításáról

Tavorozsa Környezet- és Természetvédő Egyesület

2005. január

1. A program/tevékenység rövid leírása:

A kiemelten közhasznú Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület 2003. nyarának végén indította el a komplex környezet- és természetvédelmi tevékenységet átfogó Szódrákosi Programot [I. ütem: Állapotfelmérés (2003-2004), a továbbiakban: Program].

A Program egyes projektjei:

1. Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt
2. Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt
3. Felszín alatti vizek vizsgálata és védelme projekt
4. Tájékvédelmi projekt
 - 4.a. Illegális hulladéklerakók felmérése alprojekt
 - 4.b. Egyedi tájértékek kataszterezése alprojekt
5. Környezeti nevelés és szemléletformálás projekt

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatása (KAC) a Program 1. és 2. sz. projektjeinek elindítását, kezdeti szervezési, kutatási feladatainak elvégzését tette lehetővé. A Tavirózsa Egyesület a munkával a Renatur környezetvédelmi vállalkozást és a Vis Naturalis Bt-t bízta meg.

Célkitűzések

A későbbi természetvédelmi, rehabilitációs munkák megalapozása érdekében állapotfelmérő vizsgálatokat végeztünk a Szódrákosi-patak vízgyűjtője vizes élőhelyein, az alábbi célokkal:

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

- A vízfolyások vízminőségi, morfológiai, ökológiai-biológiai állapotának felvázolása
- Veszélyeztető források és tényezők megismerése
- Vízfolyások potenciális szerepének vizsgálata a tájszintű rehabilitációban

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

- Botanikai vizsgálatok elvégzése, illetve természetvédelmi és ökológiai értékelése a vízgyűjtő lápterületeinek
- Veszélyeztető tényezők feltárása
- Természetvédelmi és rehabilitációs javaslatok megfogalmazása
- Az eredmények térinformatikai ábrázolása

Megjegyzések: a vízminőség-vizsgálatok számát a magas laboratóriumi költségek miatt korlátoznunk kellett; a sokféle faunisztikai kutatás helyett pedig egyes kiemelt csoportok részletesebb vizsgálatát végeztük el a projekt eredményességének növelése, illetve a keletkező adatok értékelhetőségének/további felhasználhatóságának biztosítása céljából.

Elvégzett kutatómunkák

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

A Sződrákosi-patak és mellékvizeinek állapotfelmérése során vízkémiai, vízi makrogerinctelen és halfaunisztikai, felszínmorfológiai és egyéb kiegészítő vizsgálatokra került sor. Mindezek alapját az előzetes térképi vizsgálatok és terepi bejárások jelentették az alábbiak szerint:

- Vízkémiai vizsgálatokat tizenöt mintavételi ponton végeztünk, összesen 14 paramétert mértünk.
- A vízi gerinctelen makrofaunisztikai vizsgálatokat elsősorban a vízkémiai eredmények kiegészítéseként, bioindikációs céllal végeztük
- Halfaunisztikai vizsgálatokat hálóval, a tipikus élőhely-foltok átkutatásával, nem egyszer hosszú szakaszok végighálózásával végeztük; eredményeit kiegészítettük irodalmi és interjú-adatokkal.
- A morfológiai vizsgálatok közé soroljuk az előzetes bejárásokat, melyek során meggyőződhattünk arról, hogy mely vízfolyás-szakaszok, milyen élőhelyi értékkel és veszélyeztető tényezőkkel bírnak, milyen gazdálkodási és felszíni formák kísérik. A felszínmorfológiai célú terepszemle a közvetlen és távolabbi tájrészletekre, azok vázlatos botanikai jellemzőire, mint hatótényezőkre és indikátorokra is kiterjedt.

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

- Tíz láp összehasonlító vizsgálata, a hasonlóságok-különbségek, általánosságok és szélsőségek elemzése:
 - botanikai,
 - természetvédelmi,
 - és ökológiai szempontból szövegesen és grafikusán ábrázolva.
- Védelemre érdemes vizes élőhelyek feltárása
- Veszélyeztető tényezők dokumentálása
- Konkrét természetvédelmi és rehabilitációs javaslatok megfogalmazása minden lápterületre
- Az eredmények térinformatikai ábrázolása

Eredmények

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

- Koncepcionálisan az ún. „minta- és referenciaterek” kijelölését (elkülönítését, külön kezelését), majd feltárását végeztük el.
- Részletes rehabilitációs javaslatokat 4 település 4 vízfolyására (kb. 20 km hossza) dolgoztunk ki.
- A helyreállításon túl természetvédelmi és kezelési javaslatokat is tettünk a jelenlegi állapot megőrzése érdekében.
- Az eredményeket 13 mellékletben közöltük, melyek vízkémiai adatokat és grafikonokat, térképrészleteket, fényképfelvételeket, mintaszelvényeket, német revitalizációs kiadványok vonatkozó illusztrációit mutatják be.

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

- Növénytársulások összefoglalása, teljes fajlista a 10 vizsgált lápterületre
- A lápok „összeszei értékének” kiszámítása a védett növényfajok állománymérete alapján
- *Egy új, országos védelemre érdemes lápterület felfedezése*
- Három helyi védelemre javasolt vizes élőhely ismertetése
- Védett növényfajok új előfordulási adatai
- Az antropogén eredetű veszélyeztető hatások kimutatása a lápok állapotában
- Természetvédelmi és rehabilitációs javaslatok megfogalmazása
- A háttér adatok ismertetése 8 mellékletben

A két projekt eredményei alapján elkészítettük a vízgyűjtő térképét (a védett területek feltüntetésével) és az EU Víz Keretirányelve szellemében vízgyűjtő szintű környezet- és természetvédelmi javaslatokat is megfogalmaztunk.

A Sződrákosi Programot a Tavirózsa Egyesület folytatni kívánja (II. ütem: 2005-2006). A fő célok közé a kezelési és rehabilitációs tervek elkészítése, a védetté nyilvánítások és a természetvédelmi kezelések megkezdése tartoznak, melyek alapjait jelen állapotfelmérő tanulmány teremtette meg.

2. A program/tevékenység megvalósításának szakmai leírása:

A Sződrákosi-patak vízgyűjtőjén a vizes élőhelyek állapota – az országos tendenciához hasonlóan – különösen a XX. század második felében drasztikusan leromlott. Számos lápos, mocsaras terület semmisült meg, illetve zsugorodott eredeti mérete töredékére a beépítések, lecsapolások következtében. A vadvizeket (kanyargó vízfolyásokat, hínáros tavakat) szegény élővilágú csatornákká, illetve horgásztavakká alakították és egyre növekedő mértékű szennyezés (műtrágyázás, emésztőgödörök terhelése stb.) érte azokat.

Az erősödő antropogén hatások ellenére még napjainkban is vannak értékes vizes élőhelyek a vízgyűjtőn, melyek állapotfelmérését, védelmét a Tavirózsa Egyesület a Sződrákosi Program keretén belül indította el.

Célkitűzések

A Sződrákosi Program átfogó célja a Sződrákosi-patak vízgyűjtő területének komplex, ökológiai szemléletű környezeti-természeti állapotfelmérése, védelme és állapotának javítása, különös tekintettel a vizes élőhelyekre.

A későbbi természetvédelmi, rehabilitációs munkák megalapozása érdekében állapotfelmérő vizsgálatokat terveztünk a Sződrákosi-patak vízgyűjtője vizes élőhelyein, az alábbi célokkal:

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

- A vízfolyások vízminőségi, morfológiai, ökológiai-biológiai állapotának felvázolása

Az MSZ 12.749/1993-as számú szabvány alapján a következő csoportokat céloztuk meg a vízminőség-vizsgálatok során:

- A. Az oxigén-háztartás mutatói
- B. A tápanyag-háztartás mutatói
- E. Egyéb jellemzők

Tervbe vettük a gerinctelen makrofauna és a halfauna vizsgálatát is

- Veszélyeztető források és tényezők megismerése
- Vízfolyások potenciális szerepének vizsgálata a tájszintű rehabilitációban (a többi – völgytalpon „maradt” – vizes élőhely vízellátásának biztosítása; hajdani medrek reaktiválása; jelenlegi medrek ökológiai és ökonomikus átalakítása stb.)

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

- Botanikai vizsgálatok elvégzése (fajlisták edényes növényfajokról, védett fajok állománybecslése és a lápok „összeszmei értékének” meghatározása, cönológiai felvételek készítése, társulások leírása), illetve természetvédelmi és ökológiai értékelés (Simon-féle

természetvédelmi értékkategóriák és Borhidi-féle nitrogén-igény vizsgálata) a következő lápokon:

- ⇒ 1. Szadai-láprét (Bitang, Ivacsok) és Pamut-tó (Szada, Veresegyház)
- ⇒ 2. Álomhegyi-láp (Mogyoród)
- ⇒ 3. Sikárosi-láp (Mogyoród)
- ⇒ 4. Ivacsi-láprét (Veresegyház)
- ⇒ 5. Malom-tó úszólápjai (Veresegyház)
- ⇒ 6. *Reveteki-láp (újonnan felfedezett, az eredeti célok között nem szereplő, nem védett veresegyházi lápterület)*
- ⇒ 7. Egervári-láp (Úr rétje és Malomközi-rét; Örbottyán, Veresegyház)
- ⇒ 8. Harasztok (Örbottyán)
- ⇒ 9. Nagy-Tece (a lápkataszterben helytelenül: Kis-tece) (Vácrátót)
- ⇒ 10. Csörögi-rét (Csörög, korábban Szöd)

- Veszélyeztető tényezők feltárása
- Természetvédelmi és rehabilitációs javaslatok megfogalmazása
- Az eredmények térinformatikai ábrázolása

Elvégzett kutatómunkák

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

A Szódrákosi-patak és mellékvízeinek állapotfelmérése során vízkémiai, vízi makrogerinctelen és halfaunisztikai, felszínmorfológiai és egyéb kiegészítő vizsgálatokra került sor. Mindezek alapját az előzetes térképi vizsgálatok és terepi bejárások jelentették az alábbiak szerint:

- Vízkémiai vizsgálatokat (nem akkreditált) tizenöt mintavételi ponton végeztünk. összesen 14 paramétert mértünk. Egyes komponenseket (oldott oxigén-tartalom, víz- és levegő-hőmérséklet) a helyszínen (digitális hőmérő, a MERCK cég Winkler-módszert alkalmazó oldott oxigén kimutatására szolgáló kittje), további 13 összetevőt laboratóriumban vizsgáltunk meg.
- A vízi gerinctelen makrofaunisztikai vizsgálatokat elsősorban a vízkémiai eredmények kiegészítéseként, bioindikációs céllal végeztük, tekintettel arra, hogy az élővilág a folyamatos vízminőségi hatás miatt – az egyszerű vízkémiai analízissel szemben – hosszútávú tendenciák kimutatására (is) alkalmas.
- Halfaunisztikai vizsgálatokat hálóval, a tipikus élőhely-foltok átkutatásával, nem egyszer hosszú szakaszok végighálózásával végeztük; eredményeit kiegészítettük irodalmi és interjú-adatokkal. Utóbbi a patakot ismerő lakosok, benne horgászó gyerekek és felnőttek, halkutató, a DINPI hidrológiai felügyelője közreműködésével történt. Tekintettel az alacsony vízhozamokra és a kotort medrekre, a talált alacsony faj- és egyedszám a módszer és az eszköz ellenére megközelíti a valós állapotokat.

- A morfológiai vizsgálatok közé soroljuk az előzetes bejárásokat, melyek során meggyőződhattünk arról, hogy mely vízfolyás-szakaszok, milyen élőhelyi értékkel és veszélyeztető tényezőkkel bírnak, milyen gazdálkodási és felszíni formák kísérik. Mindezek speciális elemei a hajdani vízfolyásmedrek, terepszintek feltérképezése rehabilitációs és vizes élőhely védelmi szempontból.

A felszínmorfológiai célú terepszemle a közvetlen és távolabbi tájrészletekre, azok vázlatos botanikai jellemzőire, mint hatótényezőkre és indikátorokra is kiterjedt. (Vö. a vízfolyások „fenntartó útjain” és depóniáin túli mélyebb fekvésű területek vízellátottságára, bolygatottságára, netán természetvédelmi értékeire, azok növényzete is utalt.)

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

- Tíz láp összehasonlító vizsgálata, a hasonlóságok-különbségek, általánosságok és szélsőségek elemzése:

- botanikai,
- természetvédelmi,
- és ökológiai szempontból szövegesen és grafikusán ábrázolva.

- Védelemre érdemes vizes élőhelyek feltárása
- Veszélyeztető tényezők dokumentálása
- Konkrét természetvédelmi és rehabilitációs javaslatok megfogalmazása minden lápterületre
- Az eredmények térinformatikai ábrázolása

Eredmények

Kisvízfolyások vizsgálata, védelme és rehabilitációja projekt

- Vízkémiai vizsgálatok eredményei

Összességében a vizsgált vízfolyások – elsősorban a mezőgazdasági eredetű diffúz tápanyag-többletnek, a nem megfelelő, vagy hiányzó szennyvíztisztításnak köszönhetően – N- és P-formákkal terheltek, sőt túlterheltek.

- Koncepcionálisan az ún. „minta- és referenciaterek” kijelölését (elkülönítését, külön kezelését), majd feltárását végeztük el. [A két fogalmat az Európai Unió Víz keretirányelve (VKI) nyomán, ugyan saját értelmezés szerint, de terepi előismeretek alapján kezdtük el használni. A VKI további kulcsfogalmai a „jó ökológiai állapot” és a „jó ökológiai potenciál” elérése 2015-ig. A VKI jelentősége az, hogy az ökológiai megfelelőséget nemcsak a megfelelő vízminőséggel teszi egyenlővé, hanem komplexen, morfológiai-élőhely-specifikusan közelíti meg.]

A referenciaterület:

~ az a terület, mely valamely (pl. morfológiai, növénytani, vízminőségi) szempontból természetes vagy természetközeli állapotokat tükröz, és így viszonyítási alap más területek minősítéséhez.

E Program(rész) során leszűkítve a fogalmat ~ -nek minősítjük – vízgyűjtő szinten – a morfológiai szempontból „mintaértékű” szakaszokat, mely azt jelenti, hogy az adott meder-és/vagy völgyrészlet (domborzati szempontból: alaktanilag, mikromorfológiailag) természetes jellegét megőrizte. Ilyen például a természetes tájformáló erők hatására kialakult – ennél fogva ma már nem feltétlenül élő – meder(szakasz).

Ilyenek például a sződligeti Flok-erdei régi ág és a vácrátóti-örbottyáni szakasz melletti völgytalpakon megfigyelhető meanderek.

Ide sorolhatóak azok a patak-menti völgytalp-maradványok is, melyek természetességére, pl. növénytani értékeik hívják fel a figyelmet – túl azon, hogy sajátos természetes morfológiájuk is megfigyelhető, ill. következtethető: Egervári-láp, a tág értelemben vett – Sződ, Sződliget, Csörög közigazgatási határán elterülő - Csörögi-rét, a Flok-erdő,

Az említett területek részben *ex lege* védett lápterületek, ill. erdők, valamint védelemre érdemes területek.

A mintaterület:

~ az a terület, melyen egy prioritási lista alapján, elsőként a vízgyűjtőn, lehetőség nyílik annak (élővilág és /vagy morfológiai stb.szempontú) rehabilitációjára, referenciaterülethez hasonlóvá alakítására.

A prioritási lista összeállításának szempontrendszere:

1. rendelkezésre álló adatok
2. helyi társadalom fogadókészsége 1.: önkormányzati képviselő-testület
3. helyi társadalom fogadókészsége 2.: lakosság
4. támogatási formák rendelkezésre állása (benyújtható és megnyert pályázatok)
5. egyéb, pl. a feladat műszaki nehézsége

Ilyen terület a – morfológiai és részben botanikai szempontból – referenciaterületként is szolgáló, azonban a vízrendezések miatt vízhiányos Flok-erdei meder (Vácrátót, Sződ) és a Malom-árok (Sződliget).

- Részletes rehabilitációs javaslatokat 4 település 4 vízfolyására (kb. 20 km hossza) dolgoztunk ki.
- A helyreállításon túl természetvédelmi és kezelési javaslatokat is tettünk a jelenlegi állapot megőrzése érdekében.
- A vízi gerinctelen makrofaunisztikai és halfaunisztikai vizsgálatok eredményei
- Az eredményeket 13 mellékletben közöltük, melyek vízkémiai adatokat és grafikonokat, térképrészleteket, fényképfelvételeket, mintaszelvényeket, német revitalizációs kiadványok vonatkozó illusztrációit mutatják be.

Lápok felmérése, védelme és rehabilitációja projekt

A lápokat nem csak „önmagában” értékeltük, hanem nagy hangsúlyt helyeztünk azok összehasonlító vizsgálatára, a hasonlóságok-különbségek, általánosságok és szélsőségek elemzésére.

- Botanikai értékelés (növénytársulások összefoglalása, cönológiai felvételek értékelése, teljes fajlista a 10 vizsgált lápterületre)

A Szódrákosi-patak vízgyűjtője lápjainak leggyakoribb növénytársulása a nádas (minden vizsgált területen), a meszes talajú kékperjés láprét és a rekettyés fűzláp. Az üde lápréti társulások a tápanyagokban legszegényebb élőhelyeken fordulnak csak elő. Ezek közül a sásláprét és a szittyós láprét a leggyakoribb a vízgyűjtőn.

A cönológiai felvételek jelzik, hogy mind az üde, mind a kékperjés láprétek legértékesebb foltjai is potenciálisan veszélynek vannak kitéve. Az előbbiek esetében a gyakori, vízigényes nagy szittyó (*Juncus subnodulosus*) mellett a magyar kékperje (*Molinia hungarica*) minden kvadrátban jelen volt, ráadásul jelentős borítással. Ez a nem megfelelő (nem állandó) vízellátottságot jelzi.

A nagyobb fajgazdagságú kékperjés réteken a nád – melynek terjedése állandó veszélyt jelent – minden kvadrátban előfordult. További gyakori fajok a réti fűzény (*Lythrum salicaria*), az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), a közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*) és a kaszanyűg bükköny (*Vicia cracca*).

A tíz vizsgált lápterületen összesen 182 növényfaj él, az átlagos fajszám 51. A további vizsgálatok azonban újabb fajok megtalálásához vezethetnek.

- Természetvédelmi értékelés (természetesség, gyakori és ritka védett fajok, a lápok „összeszmei értékének” kiszámítása a védett növényfajok állománymérete alapján stb.)

A tíz lápon a természetességre utaló fajok átlagos aránya 74,6%.

A degradált Harasztokon a legalacsonyabb, a legtermészetesebb állapotokat mutató Ivacsi-lápréten pedig a legmagasabb a védett növényfajok aránya. A legkevesebb gyomfaj – egyben a legtöbb lápi faj (összesen 7) – a változatos, növénytársulásokban leggazdagabb Sikárosi-lápon található.

A Szódrákosi-patak vízgyűjtője lápjainak leggyakoribb védett növénye a fehér zászpa és a mocsári nőszőfű (az előbbi hat, míg az utóbbi öt lápon fordult elő). A legritkább növényfajok közé tartozik a mocsári kosbor, a mocsári lednek és a kígyónyelv páfrány (mindegyik 2-2 területen található). Szintén ritka a kiséfűszék aszat és a dárdás nádtippan.

A védett növényfajok állomány nagysága alapján számolt „összeszmei” érték a Sikárosi-lápon, a Szadai-láprét-Pamut-tó területén és a Nagy-Tecén kiemelkedő. A tíz lápon a védett növényfajok becsült összes eszmei értéke meghaladja a 90 millió forintot.

- Ökológiai értékelés

A tíz vizsgált láp fajlistájából számolt átlagos nitrogén-igény értéke alacsony (mNB=4,5), mely a lápok kis tápanyag-ellátottságára utal. Általánosságban elmondható, hogy a lakott területekhez közelebb eső lápok (Malom-tó, Reveteki-láp) mNB-értéke magasabb,

mint a távolabb elterülőké (Ivacs-láprét, Sikárosi-láp). Ez elsősorban a terhelt talajvíznek (emésztőgödrök) köszönhető, azonban egyes területeken a szántók műtrágyázása is jelentős szennyezőforrás lehet.

A legalacsonyabb átlagos nitrogén-igénnyel a két legtermészetesebb élőhely, a Sikárosi-láp és az Ivacs-láprét rendelkezik (mNB=3,7 és 3,9). Ennek értéke a Malom-tavon volt a legmagasabb (mNB= 6,2), mely jól mutatja az emberi beavatkozások, terhelések vegetációra gyakorolt (káros) hatását.

- *Egy új, országos védelemre érdemes lápterület felfedezése: Reveteki-láp (Veresegyház)*
A tőzgepáfrányos rekettyés fűzláp védetté nyilvánítása – a Tavirózsa Egyesület megkeresésére – folyamatban van.
- Három helyi védelemre javasolt vizes élőhely ismertetése [Laposközi-rét, Medve-láp (Veresegyház), Sződi kékperjés-rét]
- Védett növényfajok új előfordulási adatai (Reveteki-láp: tőzgepáfrány, buglyos szegfű, hússzínű ujjaskosbor)
- Az antropogén eredetű veszélyeztető hatások kimutatása a lápok állapotában

Gyakorlatilag a vízgyűjtő összes lápját érik kisebb-nagyobb negatív hatások, melyek döntő része antropogén eredetű. Összesen tizennégy különböző veszélyeztető tényezőt jegyeztünk fel.

A talajvíz mennyiségének és minőségének tartós változása jelenti az egyik legnagyobb veszélyt a vizes élőhelyek élővilágára. A fő okok elsősorban a patakkotrás miatti talajvízszint-süllyedés, az emésztőgödrök szennyezése (csatornázatlanság) és a műtrágyázás. A nem megfelelően működő veresegyházi szennyvíztisztító az egyik legnagyobb szennyezőforrás a vízgyűjtőn.

A talajvíz csökkenése és/vagy szennyezése [tápanyag-tartalmának (elsősorban a foszfor- és a nitrogén-vegyületek) növekedése] degradációs folyamatokat indít el a lápokon, mocsarakban, felszíni vizekben (érzékeny, védett fajok kipusztulása, algásodás stb.). A lápok sérülékenységét, illetve a szennyezésre való érzékenységét jól mutatja átlagos nitrogénigényük alacsony szintje. A lápok növényvilága tápanyagszegény környezetet igényel, ezért a terhelések pusztulásukhoz vezet.

Általában a lápokon komoly problémát jelent az *inváziós növényfajok* (pl. magas aranyvessző) terjedése. A védett területek felmért részein magas a természetességre utaló növényfajok aránya, ugyanakkor a szegélyeken mindenütt megfigyelhetők a magas nitrogén-igényű, általában gyom- és természetes zavarástűrő fajok. A nád és a hamvasfűz térhódítása egyes területeken szintén gond.

További veszélyeztető tényezők közé tartoznak az új tavak kialakítása (mocsarak, lápok helyén) és az élőhelyek beszántása, feltöltése, beépítése.

Megjegyezzük, hogy a lápok részletesebb és pontosabb megismeréséhez további botanikai, ökológiai és zoológiai kutatások szükségesek, több évszakban.

- Az eredmények térinformatikai ábrázolása

A két projekt eredményei alapján elkészítettük a vízgyűjtő térképét (a védett területek feltüntetésével).

- A háttér adatok ismertetése 8 mellékletben
- Környezet- és természetvédelmi, illetve rehabilitációs javaslatok megfogalmazása

A lápok lecsapolása, szennyezése és természetvédelmi kezelésük hiánya oda vezethet, hogy akár egy évtized alatt elveszíthetjük egyedülálló, értékes élővilágukat.

Az EU Víz Keretirányelve szellemében vízgyűjtő szintű környezet- és természetvédelmi javaslatokat is megfogalmaztunk.

A lápok megfelelő vízellátásának biztosítása érdekében meg kell változtatni a vízgyűjtőn jelenleg folyó, természetromboló vízgazdálkodási gyakorlatot. Meg kell indítani a fenntartható táj- és vízgazdálkodás jegyében, illetve az EU Víz Keretirányelve szellemében az „**Élővíz Programot**”, melyben a Tavirózsa Egyesület kulcsszerepet kíván játszani.

Egyes esetekben rehabilitációs beavatkozásra is szükség van (pl. az Ivacsi-láprét mélyre kotort patakjának helyreállítása, az Álomhegyi-láp vízlevezető árkainak betemetése).

A talajvíz szennyezésének csökkentése, megszüntetése szintén fontos feladat. A veresegyházi regionális szennyvíztisztító átalakítása napirenden van. A vizek eutrofizációjának (algásodásának) csökkentése érdekében a szennyvízszikkasztó-terület fásítása – melyet a talajvédelmi szakhatóság már évekkal ezelőtt előírt – további halasztást nem tűrhet. A vízgyűjtő településeinek teljes csatornázottsága a nagy forrásigény miatt csak évek múlva valósulhat meg.

A természeti értékek védelme érdekében a közeljövő legfontosabb feladatai közé tartozik a lápok természetvédelmi kezelési terveinek elkészítése, kezelése. Javasoljuk továbbá új területek védetté nyilvánítását és a „**Sződrákosi Ökológiai Hálózat**” kialakítását.

A lápterületek és a vízfolyások, tavak védelme, rehabilitációja a természeti értékek megőrzését, illetve a vízminőség javítását eredményezi, mely a térség társadalmi-gazdasági helyzetére is pozitív hatással van: növeli a lokálpatriotizmust, erősíti a rekreációs funkciókat és az (öko)turisztikai vonzerőt.

Ki kell emelnünk, hogy a rehabilitációs-, természet- és tájvédelmi intézkedések hatásának és eredményességének nyomon követéséhez a természeti területek állapotát, élővilágát monitorozni szükséges.

Javasoljuk a **Sződrákosi Vízgyűjtő Szövetség** (SZVSZ) létrehozását, mely a Sződrákosi-patak vízgyűjtője önkormányzatainak, civil szervezeteinek és gazdálkodóinak szövetsége. Az SZVSZ célja a fenntartható táj- és vízgazdálkodás megteremtése, a természeti értékek megőrzése, védelme, mely a vízgyűjtőn élő közösségek gazdasági, kulturális megerősödését segíti.

A Sződrákosi Programot a Tavirózsa Egyesület folytatni kívánja (II. ütem: 2005-2006). A fő célok közé a kezelési és rehabilitációs tervek elkészítése, a védetté nyilvánítások és a természetvédelmi kezelések megkezdése tartoznak, melyek alapjait jelen állapotfelmérő tanulmány teremtette meg.